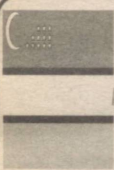

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик қуни — 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

1996 йил октябр

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХОТИН-КIZЛАР ҚУМИТАСИ, БОЛАЛАР ЖАМГАРМАСИ ВА «СОГЛОМ АВЛОД УЧУН» ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМГАРМАСИ ҲАФТАЛИГИ — Баҳоси эркин нарҳда

• Амир Темур юбилейига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш ташкилий қўмитаси аъзолари Самарқанд шаҳрида бўлиб, олиб борилаётган ишлар билан танишдилар. Комиссияга республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари, юбилейни ўтказиш ташкилий қўмитаси раиси И. Жўрабеков раҳбарлик қилди.

• Республика Бош вазирининг ўринбосари, Давлат мулкани бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитасининг раиси В. Чжен бошчилигидаги Ўзбекистон ҳукумат делегацияси Францияда бўлиб қайтди. Сафар чоғида, жумладан, юртбошимизнинг Парижда француз тилида нашр этилган «Ўзбекистон иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш йўлида» китоби, шунингдек Л. Левитин ва Д. К. Карлайлнинг «Ислом Каримов — янги Ўзбекистон Президенти» китобининг тақдимот маросими ҳам бўлиб ўтди.

• Ўзбекистон Халқаро маданий-маърифий алоқалар миллий уюшмасида мамлакатимиз жамоатчилилик вакиллари АҚШ «Тинчлик корпуси» раҳбарияти ва унинг янги, навбатдаги кўнгилчилар гуруҳи билан учрашуви бўлиб ўтди.

• Бешинчи октябр куни Шаҳрисабзда Амир Темур қадамжолари бўйлаб супермарафон старт олади. Унинг қатнашчилари жами 1300 километр йўл босиб Тошкентга келадилар.

• Тошкентда бўлиб ўтган семинар Ўзбекистон кутубхоналарида автоматлаштирилган ягона ахборот тармоғини барпо этиш мавзусига бағишланди.

• Шу йил 1 октябрдан Ўзбекистон Республикасининг Консуллик низоми кучга кирди.

• Етти давлат — АҚШ, Россия, Қозғистон, Ўзбекистон, Қирғизистон, Туркменистон ва Тожикистон махсус хизмат вакиллари Тошкент конференцияси уюшган жиноятчиликка қарши кураш масалаларига бағишланди.

ЎЗА ва республика матбуоти хабарлари асосида тайёрланди.

КАПТИК

4-5 бетлар: БАЛОФАТ БЕКАТИ

6-Бет: Усмон Азим:

«Бугун англаб етдим умрим мазмунин»

8-Бет: УЗОҚ УМР КЎРИШ СИРИ

СОНДА

АЗИЗ
ГАЗЕТХОНЛАР!

Республикаимиз ва хорижий давлатлар оммавий ахборот воситаларига 1997 йил учун обуна бошланди. Агар Сиз турли мавзулардаги қизиқарли мақолалар, хабарлар, фойдали маслаҳатлардан бебаҳра қолмай десангиз,

«ОИЛА ВА ЖАМИЯТ»ГА ОБУНА
БЎЛИШНИ УНУТМАНГ!

«Оила ва жамият» Сизнинг дилкаш ҳам-сухбатингиз, сирдошингиз ва дўстингиз бўлишга қодир газета!

АКЦИЯ
ИҚТИСОД
ТАЯНЧИ!

Тел: 363084

Тел: 343176
Факс: 343176

ИСТИҚБОЛ, ҚАДРИЯТ ВА АЁЛ

Фаргона вилояти ҳудудидagi 623571 хонадонда 2 миллион 444,5 минг киши истиқомат қилади. Уларнинг 1 миллион 223 минги аёллардир. Яъни улар аҳолининг 51 фоизини ташкил этади.

Аёлларимиз бола туғиш ва уларни тарбиялаш билангина шуғулланмасдан, балки вилоятимиз ҳаётининг деярли барча тармоқларида юксак самарадорлик билан меҳнат қилмоқдалар. Ишга яроқли аҳолининг 47 фоизини хотин-қизлар ташкил этади. Саноат ҳодимларининг деярли 50 фоизи, халқ таълимида ишловчиларнинг 60 фоизи, қишлоқ меҳнатқиларининг 40 фоизи, соғлиқни сақлаш соҳасида меҳнат қилаётганларнинг 70 фоизга яқини аёллардир.

«Аёл ва экология» дастурини амалда бажара бориб вилоят хотин-қизлар кўмитаси қошида шу номдаги уюшма тuzилди. Шунингдек, вилоятдаги барча шаҳар ва туманларда ҳам уюшманинг бўлимлари ташкил этилди. Уюшма фаолларининг сайҳ-характи билан Олтиариқ туманида «Ёшларнинг экологик таълим-тарбиясида аёлнинг ўрни» мавзусига бағишланган вилоят анжумани бўлиб ўтди.

Вилоят хотин-қизлар кўмитаси истиқолимининг беш йиллиги арафасида «Фахрий аёллар» клубини ташкил қилди. У эса сафига халқ ҳўжалигининг турли соҳаларида фидокорона меҳнат қилиб, бугунги кунда нафақада бўлган аёлларни бирлаштирган. Клуб аъзолари турли меҳнат жамоаларида, ўқув юртларида бўлиб ёшлар билан уршувлар ўтказишни режалаштиришган.

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг беш йиллигига бағишлаб вилоятимизда «Эпи келин» кўрик-танлови ўтказилди. У барча қишлоқларда, жамоа ҳўжаликлариди, маҳаллаларда, шаҳар ва туманларда, август ойида эса вилоят миқёсида бўлиб ўтди. Оилалар мустаҳкамлигини таъминлаш, қизларни турмушга тайёрлаш борасида бундай тадбирларнинг аҳамияти няхотда катта.

Ўзбекистон хотин-қизлар кўмитаси республикада ўтказилаётган иқтисодий ислохотларни амалга оширишга хотин-қизларни кенг жалб қилиш ва Ўзбекистон мустақиллигининг беш йиллиги ҳамда соҳибқирон Амир Темиров таваллудининг 660 йиллиги муносабати билан «Истиқбол, қадрият ва аёл» мавзусида республика кўрик-танловини эълон қилганидан кейин вилоятнинг барча шаҳар ва туманларида бу борада аниқ режалар белгиланиб, иш бошланди. Август ойи охирида кўрик-танлов вилоят босқичининг ғолиблари ҳам маълум бўлди. Ўзбекистон туманидаги «Бозор — Яйпан» маҳалла хотин-қизлар кўмитаси танлов ғолиби бўлди. Ёзевон туманидаги «Қатортол» жамоа ҳўжалиги хо-

Ўзбекистон хотин-қизлар кўмитаси Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг беш йиллигига бағишлаб «Истиқбол, қадрият ва аёл» кўрик-танловини эълон қилган эди. Танлов юртимизнинг барча маҳалла, туман, шаҳар ва вилоятларида уюшқоқлик билан ва кўтарилиб руҳда ўтди.

Кўрик-танлов доирасида Фаргона вилоятида ҳам қатор ибратли ишлар амалга оширилди. Қуйида ана шу тадбирлар билан танишасиз.

хотин-қизлар кўмитаси иккинчи ўринга муносиб деб топилди. Бешариқ, Учқўприк туманлари, Қўқон шаҳар хотин-қизлар кўмиталари учинчи бўлишди. Мана шу хотин-қизлар кўмиталари кўрик-танловнинг республика якуний босқичида тасвир этилдилар.

Фаргона вилояти хотин-қизлар кўмитаси бундан кейин ҳам ўз фаолиятини оналик ва болаликни муҳофаза этиш, оналар ва болалар ўлимини кескин камайтириш, туғиш ёшидаги аёлларга шарт-шароитлар яратиш, оилаларни мустаҳкамлаш, аёллар ҳақ-хуқуқларини ҳимоя қилиш, қизларни турмушга тайёрлаш, тадбиркор аёллар сонини кўпайтириш каби масалаларга йўналтиради.

Шакархон МИРЗАБОБОВЕВА,

вилоят ҳокимлигининг хотин-қизлар билан ишлаш сектори мудири

«Марғилон хонатласи» ҳиссдорлик жамияти Фаргона вилоятидаги йирик енгил саноат корхоналаридан бири саналади. Корхонамиз ишчи-хизматчиларининг 75 фоиздан зиёдорини хотин-қизлар ташкил этади. Ишчи-хизматчиларимизнинг унумли меҳнат қилиб, яхши дам олишлари, мунтазам равишда ўз соғлиқларини назорат қилиб, керак бўлганда, даволанишлари учун диспансер, шифохона, профилакторий-санаторий, Шохимардондаги сўлим гўшада дам олиш оромгоҳи ишлаб турибди. Маҳаллаки шифокорлар ва ҳамширалар, физиотерапия, массаж хоналари улар хизматида.

ХОНАТЛАСНИНГ ЖИЛОСИ

Ҳиссдорлик жамиятимизга қарашли иккита болалар боғчасида эса ишчи-хизматчиларимизнинг 500 нафарга яқин жажжи ўғил-қизлари тарбияланишади. Боғчаларда болажонларнинг ҳар томонлама соғлом ва баркамол бўлиб ўсишлари учун барча шарт-шароитлар муҳайё.

Шунингдек, тўртта ошхона, шунча новвойхона, олти та дўкон, уй-рўзгор, электр жиҳозларини тuzатиш, бичиш-тиқиш, пойфазал таъмирлаш устахоналари ҳам ишлаб турибди. Демокчиманки, ишчи-хизматчиларимиз бозор-бўчар, маиший хизматга тааллуқли юмушлар билан овора бўлиб бошқа жойларга бориб юрмайдилар. Ҳамма шароит ўзимизда бор.

Саодатхон МЕЛИБОВЕВА,
ҳиссдорлик жамияти хотин-қизлар кўмитаси раисаси

ЭПЛИ КЕЛИН

Йилнинг ўтган ойлари мобайнида маҳалламизда айнқиса «Қизларни турмушга тайёрлаш» дастури бўйича бир қатор ишларни амалга оширибди. Жумладан, «Момолардан бизга мерос» номли уршувда маҳалламизнинг Сабоҳон Отажоновна, Соҳибхон Иброҳимовна, Зиёратхон Маражапова каби чевар аёлларни тақлиф этди. Улар қизларга ҳар бир аёл рўзгор юртиш билан бирга бичиш-тиқиш, тўқиш каби чеварлик сирларидан ҳам хабардор бўлса, асло зиён қилмаслиги ҳақида сўзлаб бердилар. Ўз ишларидан намуналар намойиш этишди.

«Оқила қиз» кўрик-танлови эса қизларимизнинг одоб-ахлоқ, рўзгор туттиш, пазандалик ва бошқа соҳалардаги билим ва укувларини намойиш этди. Бу қизларимиз эрта-индин бир хонадоннинг келинчаги, бекаси бўлишади. Халқимиз эса «Сепли келин бўлганча, эпли келин бўл», — деб бе-

корга айтмаган. «Қизлар тарбияси қандай бўлиши керак?» деб номланган бахс ҳам жуда қизиқарли ўтди. Унда маҳалламиз қизлари «Қиз бола одоби», «Қиз боланинг фазилатлари», «Қизлар ва экология», «Қизлар ва гигиена» каби саволлар доирасида баҳс-мунозара юритишди. Баҳсда жуда фойдали мулоҳазалар, долзарб фикр ва муаммолар ўртага ташланди.

Маҳалламиз хотин-қизлар кўмитаси амалга ошираётган ишлар «Истиқбол, қадрият ва аёл» кўрик-танловининг вилоят босқичида ғолиб деб топилди, республика

босқичига тасвир этилганлиги бизни жуда хурсанд қилди. Шу билан бирга, бу ҳол бизнинг олди-мизга янада катта масъулият қўяди.

Насибхон ХОЖИМАНОВА,
Ўзбекистон туманидаги «Бозор — Яйпан» маҳалласи хотин-қизлар кўмитаси раисаси

Суратда: «Бозор — Яйпан» маҳалласида бўлиб ўтган «Аёллар гурунги»дан лавҳа.

АЁЛ АППА АЙТГАНДА...

Учқўрғон шаҳридаги «Фаргона» маҳалласи ҳудудида 632 хонадон, бор. Уларда истиқомат қилаётган фуқароларнинг 1750 нафарини хотин-қизлар ташкил этади. Ана шу хотин-қизларнинг 593 нафари халқ ҳўжалигининг турли соҳаларида меҳнат қилишмоқда.

Маҳаллада хотин-қизларни иш билан таъминлаш борасида муайян тадбирлар амалга оширилмоқда. Жумладан, ўн иш ўрнига эга бўлган тикувчилик цехи ишга туширилди. Хадичахон Отахоновна, Дилхуморхон Қозоқова, Одинахон Исомиддинова каби чеварлар эса каштачилик, бичиш-тиқиш, тўр пардалар тўқиш, чопон тикиш сирларини маҳалланинг ёш қизларига ўргатишяпти.

Маҳаллада қизларни турмушга тайёрлаш, тўй-маросимларни илҳам ва камхар қилиб ўтказиш ҳам хотин-қизлар кўмитасининг диққат марказида турибди. Турли учрашувлар, кечалар ва танловларни ўтказиш ҳам яхши аънамага айланиб бораёпти. Масалан, «Алла» танлови барчада катта қизиқиш

уйғотди. Балоғат оstonасида турган қизлар, ёш келинлар ва оналар танловда қатнашган намунали оилалар бекаларининг, кўпни кўрган онахон ва момоларнинг фойдали маслаҳатларидан баҳраманд бўлишди. Сермазмун ва оҳангдор аллалар ижро этган Насибхон Тожибоева эса танлов ғолиби бўлди.

«Истиқбол, қадрият ва аёл» республика танловининг «Намунали аёл» йўналиши бўйича маҳалла аёллари ичида Хадичахон Отахоновна ана шу номга муносиб деб топилди.

Ўз мухбиримиз

Суратда: «Фаргона» маҳалласи хотин-қизлар кўмитаси фаоллари.

«Даъват

САВОБНИНГ КАТТА-КИЧИГИ ЙЎҚ

Маълумки, кейинги 5-10 йил ичида баъзи сабабларга кўра ўзбек тилида бадий китоблар, айнқиса болалар адабиёти жуда кам нашр этилди. Кўп мактабларнинг кутубхоналари жуда камбағал, айнқиса қишлоқ мактабларида аҳвол чатоқ. Шу туфайли мен бир нарсани тақлиф этардим.

Нафақага чиққан ўқитувчиларимиз жуда кўп. Улар 40-50 йил давомида мактабларимизда ишлаб, шу давр ичида юзлаб китобларни йиққан бўлишлари мумкин. Бу китоблардан ўзлари, болалари, ҳатто набиралари фойдаланган бўлишлари эҳтимол. Ана шуларнинг ичидан яроқли бўлган бадий китобларни мактаб кутубхонасига ҳада этаск. Бу ташаббусни биринчи бўлиб биз фахрий педагоглар бошлаб берсак, зора бошқа педагоглар, зиёли ота-оналар ҳам бу савобли ишга қўшилса. Менинг 50 йиллик ўқитувчилик ва 35 йил мухбирлик давримда мингдан ортиқ назарий-илмий, бадий ва болалар адабиётидан китоблар йиғилиб қолган. Буларнинг ҳаммасини ўзим, фар-

зандларим, набираларим ўқиб чиққан. Иккинчидан, менимча бу китобларнинг умри энди узоққа бормади, чунки бу йилдан бошлаб дарслик китоблар лотин алифбосида босила бошлади. Бундан сўнг бадий китоблар ҳам лотин алифбосида чиқарилади.

Икки шкаф тўла китобларни қайта кўриб чиқдим. Ўқитувчилар фойдаланиши мумкин бўлган илмий-методик китоблардан, йирик ёзувчиларимизнинг асарлари ва болалар адабиётига доир китобчалардан юзга яқинини ўзим 50 йил ишлаган Шастри номли 24-мактаб кутубхонасига топшириш учун ажратиб қўйдим. Биз ҳада қилган китобларни ўқиган ёшлар вақти келиб жамиятга фойдаси тегадиган инсонлар бўлиб етишиши аниқ.

Шубҳасиз, бу ишимиз билан ёшларни кўпроқ ўқишга жалб этган, китобхон бўлишларида ўз ҳиссамизни қўшган бўламиз.

Ҳамидулла ЙЎЛДОШЕВ,
республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи

Амир ТЕМУР таваллудининг 660 йиллигига

(Охири. Боши ўтган сонларда)
КИТОБ

«Китоб (битик), — дея марҳамат қилдилар зукко бобокалонимиз, — барча бунёдкорлик, ёдгорлик, яратувчилик ва ақл-идрокнинг, илму донишнинг асосидир, ҳаётни ўргатувчи мураббийдир».

Аваллига турли ашёларда мужасамлаштирилган битиклар, сўнгра китобу китобат тарзида жамлалиб, дуру жавахиротлардан, олтину кумушлардан ҳам аълороқ бемисл ҳазина сифатида авлоддан авлодга узатиб келинаётган салафлар — ўтмишдошларнинг ҳаёт тажрибалари, не-не донишманду алломаларнинг оламу одамни кузатиб, улар ҳақида айтиб кетган фикр—ўйлари, мушоҳада-мулоҳазаларига асл шарқона муносабат жамол кўрсатади бу таърифда. Аллоҳи Таолонинг буюк марҳамати ва инояти билан кишилик маданияти тарихида асли илоҳий ақл-идрокнинг бетиним саъй-ҳаракати, жидду жаҳди оқибатида дастлаб ёзувнинг, ундан кейин китобатчилик, сўнгроқ ношрилик ва матбаачиликнинг кашф этилиши тенги йўқ бир инқилоб бўлди.

Ёзув ва китоб туфайли дунёвий ва ухровий (охират) ҳаёт ҳақида илму донишнинг турли жабҳаларда ва дунёвий ижтимоий турмуш соҳасида жамғарилган бебаҳо тажрибаларнинг илгарилари бўлгандек аввалги авлоднинг оламдан ўтиши билан ном-нишонсиз йўқолиб кетмай, улардан янги авлодларни ҳам баҳраманд қилиш имконияти туғилди, узлуксиз маданий-маънавий юксалиш учун замин яратилди. Шу туфайли ҳар бир янги авлод фойда ва боқий ҳаёт қошонасини бунёд этишда ишни ҳар гал ибтидодан, нудан, пойдевордан эмас, балки ўтмиш авлод кўлга киритган ютуқларга таяниб, янада юксакроқни кўзлаб қўра бошлаш имкониятига эга бўлди.

Маданий халқларнинг ўз ёзуви ва шу ёзувда битилган қадимий кўлёзма китоблари бўладими, булар тирик анъаналар, урф-одатлар билан биргаликда ҳар бир миллат маънавиятининг ўзигина ташкил этади. Мусулмон халқларининг ўзигина танишида ва ривожланишида араб ёзуви ва шу ёзувда битилган қадимий кўлёзма китобларнинг аҳамяти бекиёслигини яхши тушунган Қизил империя корчалонлари бу халқларнинг ўзигина унутиб, манкуртлашиб кетишига эришиш учун эзровонлик ва сиёсий авраш йўли билан ҳам араб ёзувини истеъмолдан чиқариб юборишга, ҳам араб алифбосида битилган ҳоҳ арабча, ҳоҳ форсча, ҳоҳ туркча, ҳоҳ ўзбекча қадимий кўлёзма китобларига эмас, шу баробарида тошбосма китобларни ҳам йўқ қилиб ташлашга роса ури-

нишди. Аммо мустамлакачилар 70 йилдан зиёд вақт мобайнида миллий маданиятимиз, урф-одатларимиз, динимизга катта талофат етказган бўлса ҳам, ўз ёвуз мақсадларига ета олмади. Аллоҳга беадаб шукроналар бўлсинким, Истиқлол шарофати билан араб ёзувидан, унда битилган қадимий кўлёзма ва тошбосма китоблардан яна кенг кўламда фойдаланиш борасида дастлабки қадамлар ташланди.

Кўҳна маданият ўчоғи, аҳли китоб, яъни илоҳи китоблар соҳиблари бўлмиш халқларнинг Ватани бўлган Шарқда ҳар бир подшоҳ ва ё ҳону султон китобат ишлари билан шахсан шуғулланиши кенг расм бўлган, ҳар бирининг ўз кутубхонаси бўлган ва у билан ниятда фадхланган. Хўкмдорлар бир-бирлари билан ноб китоб алмашишган. Хўкмдорларнинг аҳли аёллари, шахзодаю хонзодалар илм олишни, илму дониш билан шуғулланишни давлат аҳамиятига молик иш деб билишган. Саройларда олиму фузалолар, адибу шуаролар, уламо-ю, факиҳлардан иборат илмий-адабий муҳит таркиб топган, яратувчилик, бунёдкорлик ва иҳод-корлик фаолияти турли йўллар билан рағбатлантирилган.

Буюк бобокалонимиз ўзларининг сер-

роҳ қилган кимсаларни аёвсиз жазолаганлар. Масалан, Оң Ҳазрат маъмурий бошқариш тизимига, сипоҳиларга сарфланадиган буромадлар қатори қўйидаги соҳаларни ҳам назарда тутганлар:

а) мамлакат ободончилиги ва юрт фаровонлигини ошириш;

б) илм, фан, маданият, маориф ва диний тадбирлар билан боғлиқ сарф-харажатлар;

в) раиятнинг ночор табақаларини қўллаб-қувватлаб туришга кетадиган харажатлар.

Бундан ташқари, Оң Ҳазрат айрим харажатларга янгича мазмун бахш этдилар. Чунончи, аввалги даврларда мамлакат ободончилиги ва юрт фаровонлиги харажатларида асосан сарой салтанати, ҳашаматли қошоналар, арқлар қуришга урғу берилган бўлса, эндиликда шаҳар атрофида бир-биридан кўркам боғ-роғлар барпо этиш, Аҳмад Яссавий сингари алломалар хотирасини абадилаштириш учун ёдгорликлар бунёд қилиш, Фирдавсийнинг Тус шаҳридаги қабрини тиклаш, ўнлаб каналлар, янги ерлар, йўловлар очиш ва бошқа қўллаб-тадбирлар учун маблағ ажратилди. Банокат, Шохруҳия каби шаҳарлар бунёд этилди. Самарқанд, Шахрисабз, Хирот, Боғдод шаҳарлари қайта қурилиб, жаҳонда мислсиз масканларга айлантирилди.

Булар ва буларга ўхшаш ишларга жидду жаҳд қилишда Ҳазрати Соҳибқирон шахсиятларида камол топган назари ибрат фазилатнинг таъсири ният-

давлат арбоби, комил мусулмон, илм-маърифат ҳомийси, баркамол инсон бўлиб воғга етишларида Аллоҳнинг марҳамати ва иноятидан ташқари, китобнинг, биринчи навбатда Қуръони Карим билан Ҳадиси Шарифнинг хизмати ҳам улкандир. Тангри Таолонинг бандасига қарата: «Сендан ҳаракат, Мендан баракот», деган каломи Оң Ҳазратнинг китобсеварлигида жамол кўрсатган бўлса ажаб эмас. Буюк бобокалонимиз ёшликдан китобни шунчаин эрмак, кўнгилхуши учунгина, энгил-елпи, у еридан, бу еридан кўз билан чўқилаб чиқиб йўлини қўллаб-мутаала қилмай, балки уни ўбдон мағзини қақиб ўқиб олишга, яъни каллани ишлайтиб, ақл югуртиб, тафаккур юритиб ўқишга одатланганлар. Бу дегани Оң Ҳазрат китобни ҳақни ботилдан, сабобни гуноҳдан, яхшини ёмондан, хайр-ни паррдан, оқни қорадан ажратиб олишга ёрдам берадиган доимий вафодор дўст, беғараз ўроққ деб билганлар. Дарҳақиқат, умуман китобда, хусусан диний-бадий китобларда қайд этилган нарсаларга назари ибрат қўзи билан қаралса, бир жиҳатдан, у инсон фарзандининг ҳамишлиғи беғараз ва холис мураббийси сифатида майдонга чиқади, иккинчи жиҳатдан, маърифат машъали бўлиб хизмат қилади, учинчи жиҳатдан, якка инсон ҳаёт тажрибасини ўнлаб, ҳатто юзлаб баробар оширади, демек, ҳар бири одамга бир умр давомиди ўнлаб, юзлаб кишилар умрини кечиршига имкон беради, туртинчи жиҳатдан, фақат замондошлар билангина эмас, балки узоқ-яқин салафлар ва ҳатто халафлар, келажак авлодлар билан билвосита мулоқот қилишга йўл очади ва ҳоказо.

Мингдан минг таассуфлар бўлсинким, ақсар замондошларимиз маълум сабабларга кўра, ҳавойи, тўғриси балойи нафс—мол-дунё, пул-ақча, кўш-айвон бандасига айланиб кетганлари сабабли маънавият сарҳаммаси бўлмиш китобнинг руҳфазолик, руҳбахшлик қудратидан бутунлай баҳра ололмай, жаҳолату нодонликдан гафлат уйқусида тошдай қотиб ётибдилар. Умрида ўз ихтиёри билан бирор китобни мутаала қилмайдми, демаски, ўз маънавиятини бойитиш устида муттасил ишламайдиган ва бу билан фахрлининг юрган кимсалар орамизда истаганча топилади. Илоҳи, бутун миллатимиз ўзигина таниш жараёнини бошдан кечираётган ҳазирги кунда ҳам бояғи-бояғидай гафлат уйқусида тош қотиб ётган бандаларнинг қалбини Ўзинг юмшат, назари ибрат қўзларини Ўзинг оч, уларнинг буюк бобокалонимиздан ҳеч бўлмаганда китобсеварлик борасида андоза кўтариб, китобдўстлар қаторидан ўрин олишларига, шу билан Инсонга муносиб яшашларига Ўзинг мал-жол бер!!!

Хулласи калом, ҳайбатларидан дунёни титратиб, маҳобатларидан жаҳонга доврўқ солиб кетган Ҳазрати Соҳибқирон серқирра фаолиятлари: «Шоир Юсуф Жумаев лўнда баҳо бериб, ўз фикрини тимсолан шундай ифода қилади:

Фақат тигни билган барча
жаҳонгир,
Темур-чи, ёвга — дард,
дўстларга — табиб.
Қиличи дамидан тиз чўккан
гаюр,
Меҳри қаршисида тиз чўккан
ҳабиб.
Қошида замонлар ҳайратда
қолган,
Забт этган ер юзин, иймонни
асраб.
У ярим жаҳонни тиг билан
олган.
Меҳр билан олган ярим
жаҳонни.

Ё Маалики явмиддин! Буюк бобокалонимиз Ҳазрати Амир Темур раҳматуллоҳи алайҳининг руҳлари шод бўлсин, гўрлари нурга тўлсин! Омийн!

Миён Содик РАББОНИЙ

СОҲИБҚИРОН ҲАЗРАТЛАРИНИНГ ПУРҚУДРАТ БЕШ ТАЯНЧЛАРИ: АЛЛОҲ... ТАФАККУР... ҚИЛИЧ... ИЙМОН... КИТОБ...

қирра фаолиятларида ана шу шарқона эзгу анъанани қўллаб-қувватлаб, янада ривожлантирганлар. «Билаги зўр — бирни йиқар, билими зўр — мингин», деган ҳикматнинг қони ҳақиқат эканига иймонлари қомил бўлгани учун ҳам Ул Зоти Олийлари давлат ва салтанат ишларини юритишда, жамики бунёдкорлик ҳамда яратувчилик юмушларига кенг йўл очиш учун закий, оқил, донишманд, шуаро, фузалолар ва шайху машойихлар билан бевосита мулоқотда бўлиб, илоҳи борича уларнинг билимлари, тажрибалари; панду насихатларидан фойдаланишга ҳаракат қилганлар. Ровий (риwayatчи), ноқил (нақлчи) ва қиссахонлар хизматидан доимо баҳраманд бўлганларки, ҳатто Ибн Халдуңдек замонасининг пешқадам тарихнавис олимни ҳам Ул Зотнинг тарих борасидаги билимларига тан берган. Дарвоқе, Оң Ҳазрат ўз саройларида махсус қиссахон лавозимини бекорга таъсис этмаган эканлар, деган ҳаёлга боради киши.

Ҳазрати Соҳибқироннинг деярли бутун умрлари турли жангу жадаллар ва ҳарбий юришларда ўтган: дастлаб Мовароуннахрни мўғуллар истибдодидан озод қилиш учун курашганлар, ундан кейин эса узун-қисқа ҳарбий юришларга бош-қош бўлганлар. Масалан, 1370 йилдан 1404 йилгача 30 та юриш қилганлар. Оң Ҳазратнинг китобаг ихлоллари шу қадар баланд бўлганки, ҳатто ана шу юришлар вақтида ҳам ўз кўча кутубхоналаридан фойдаланишга имкон топганлар.

Бобокалонимизнинг буюкликлари шундаки, ўз китобий билимларига танқидий-ижодий ёндошганлар: масалан, салтанатни бошқаришда узоқ асрлар давомида шаклланиб келган усулларни умумлаштириш билангина қиёфаланга қолмай, балки ўзгарган шарт-шароитларни инобатга олиб, янгиларини ишлаб чиқиб, уларни қўллаш бўйича тавсияномалар тақлиф этганлар. Давлат арбоби сифатида Ҳазрат ҳазина ҳисоб-китобига, даромад-буромадга ниятда аҳамият берганлар, Қаттиқ тартиб-интизом ўрнатганлар, хазинани талон-та-

да улкандир. Мазкур фазилатнинг моҳияти шундаки, ўтмиш ва ҳозирги замон воқеа-ҳодисаларини, салафлар ва замондошларнинг хулқ-атвор тарзини мулоҳазадан ўтказиб, орасидан энг тўғриларини, Аллоҳга хуш келадиганларини танлаб ола билиш ва шулардангина андоза кўтариш, ана шуларгагина эргашишни билдиради. Оң Ҳазрат ўз хотираларида шундай марҳамат қиладилар: «Ҳозирги дамгача ўтган султонларнинг қонунлари, туриш-турмушларини донолардан сўраб-суриштирдим. Ҳар қайси-ларининг йўл-йўриқлари, туриш-турмушлари, қилиш-қилишлари, айтганларини хотиримда сақладим ва хуш ахлоқлари, маъқул сифатларидан намуна олиб, унга амал қилдим. Давлатларини таназзулға учраши сабабларини суриштирдим ва давлату салтанат заволига сабаб бўлғувчи ишлардан сақландим, наслни бузувчи, очарчилик ва вабо келтирувчи зулм ва бузуқчиликдан сақлашниши ўзимга лозим билдим».

Хулласи калом, Амир Темур ҳазратларининг фаолият ва хулқ-атворлари тарзидан «чуқур воқиф бўлган машҳур тарихшунос академик Бўрибой Аҳмедовнинг тасдиқлашича, «Амир Темур бори-ни эл-юрт ободончилиги йўлида сарфлаб, ўзига чақа ҳам олиб қолмаган». Бундан Оң Ҳазратнинг нақадар олижаноб, юксак мақсадларнинг фидойиси, раиятпарвар, адолатпеша, оқилу доно, ғарибу ғурабларнинг ҳомийси, саховатпеша, бағрикенг, қўли очик, бағоят ҳамиятли, чинакам бунёдкор буюк сиймо сифатида тарих майдонига чиққанлари ўз-ўзидан аён бўлади. Шу баробарида Ҳазрати Соҳибқирон ўз гарданларидида бандалик бурчларини ҳам беками кўст адо этила камтарин мўмин-мусулмон бўлганлар.

Бир китобдўст донишманднинг: «Мендаги жамики яхши хислату фазилатлар, одату қилиқлар китоб туфайли, китобдандир», — деган пурмаёно сўзларини бобокалонимиз Ҳазрати Амир Темурга бемалол нисбат бериш мумкин. Зеро, Оң Ҳазратнинг йиллар мадраса тупроғини-яламай, тенгсиз саркарда, буюк

Хар куни юртимизда минглаб тўйлар бўлаётир. Бу бахтли тадбирлар севишиб турмуш курган ёшларга олам-олам севинч, янги хис-ҳаяжон ва бекиёс ширин туйғулар олиб келади. Ҳўш, бу бекиёс туйғулар оғушида ўтадиган, куй ва қўшиқлар билан тўлиб-тошган тўй-тантаналаридан кейин ҳам ўша қувончлар ўз жозибасини, тўйгача бўлган ҳаяжонли таъсирини сақлаб қолади-ми? Гап мана шунда. Тўйдан кейин ҳам йигит ва қиз, энди келин ва қуёв муносабатларида ўша ҳаяжон ўзининг биринчи софлиги, беғуборлигини сақлаб қола оладими? Янги қурилган оилада мана шу саволга ижобий жавоб топилса, демак бундай оила яхши яшаб кетиши, ҳатто бахтли бўлишига шубҳа қолмайди. Чунки оилада эркак ва аёл нафақат бирга турмуш курган шахслар, энди улар бир оиланинг икки қаноти, бир бутунлигининг икки томони, ахир. Улар энди бир вужуд. Бир-бирини тўлдирди, бири бирини асрайди, авайлайди ва бундан ҳар иккаласи ҳам баҳраманд бўлади.

Одатда эркак ҳам, аёл ҳам оила қуришгандан кейин бир қадар ўз кўникмаларини, қилиқларини, талабларини бир-бирларига мослаштиришга, иккинчи томоннинг ҳам ўзига хос хусусиятларини тан олишга, унинг бошқаларда бўлмаган ҳулиқ, одатлари борлигини тушунишга ҳаракат қилиши лозим. Шундагина эр ва аёл оила деган муқаддас тушунчани қадрлаб, унинг ички жараёнига мослашиб, ёқимли муҳит яратишлари ва лаззатланиб яшашлари мумкин.

Оилада бир томоннинг иккинчи томонга мослашиши, бир томоннинг иккинчи томон талабларини қондириши, албатта, ёшроқ маҳалда тезроқ, осонроқ кечади. Аммо бу билан жуда ёшларда оила қуриш керак, демоқчи эмасмиз. Чунки ёшларнинг бир-бирига мослашиши енгил кечгани билан уларнинг ҳаётий жараёнларга тайёрглиги ҳали қамқилиқ қилади ва оила деган муқаддас

Равил АЛБЕКОВ олган суратлар

Эрини қуёв либосида тасаввур этгани сайин юрагидаги олов алангаланаверади. «Йўқ, бундай таҳқир, надоматга қолгандан ўлганим яхши!» Қулоқлари остида одамларнинг висир-висирлари эшитилаверади: «Асроржон армияга кетганда қайнона-қайнотасининг хизматини қилиб, икки йил кутди, чурқ этиб гапи чиққани йўқ эди. Иккита болали бўлганда ёмон бўлиб қолибди-да. Севги эмиш. Асрор тупурди-ку, севгинга! Оёқсоти қилди-ку муҳаббатингни!» Холисхон бошларини чангаллади: «Бўлди, жонимдан тўйдим! Энди менга ҳаётнинг қизиги йўқ!» Болаларингичи, болаларинг-чи» икки бир нидо аламзада идрокни қароридан қайтармоққа чорлади. «Э, бир кунини кўришар».

Дарахтларнинг чайқалиши, гўмбур-гўмбур момақалди-роқ юрагига кўркув солган ўғли онанинг олдида келиб,

айнан мана шу сабабларга дуч келамиз. Бир мисол: Эркак оилада ҳамма нарсадан кўнгли тўқ, тўқис яшапти, моддий жиҳатдан ҳам унчалик қийинчиликлар йўқ, фарзанди бор. Аммо аёл оилавий ҳаётдан қоникмапти. У асабий. Эркак олоқада ўз нафсини қондиради, аммо аёлнинг нафси қонмай қолади. Оқибатда у асабийлашади, йиғига тушади, муаммонинг сабабини эрига айтиш у ёқда турсин, ҳатто ўзига ҳам айтолмайди. Ҳаё уни ўз чангалида қаттиқ ушлаб туради. Бундай пайтда албатта мутахассисга мурожаат қилиш керак, фақат мутахассис ёрдам беради.

Шахсларнинг ўзаро муомаласи, уларнинг бир-бирларига муҳаббати, нафратидоимо адабиёт ва санъатнинг асосий маззаси бўлиб келган. Шундай бўлишига қарамаддан, биз ёшларимизга, бўлгуси оила қурувчиларга керакли маълумотларни кўпинча бериб олгунмиз. Ахир, ҳар бир маълумот ва билимнинг ўз вақтида берилиши кейинчалик афсус чекишга ҳолат қолдирмайди. Бу муаммодан биз катталар кўз юмиб, ўзлари кейинчалик биллиб олади, демаслигимиз керак. Чунки ўзлари биллиб олишлари мумкин, лекин улар бу билимларни қандай манбалардан олиши, бу манбаларнинг бола, инсон онгига қандай таъсир қилиб, қандай из қолдириши ниятда катта аҳамиятга эга.

Мана биргина мисол: Б. исмли қизча ўн икки ёшида опаси С. дан оилавий ҳаёт ва эркакларнинг кўпчилиги, уларнинг аёлга қаттиқ жисмоний азоб беришини эшитида ва опаси айтган сўзлар унинг онгига сингиб қолади. Вақт ўтади, Б. вояга етиб турмушга берилади. Аммо у қаллигини бир қанча вақт ўзига яқин келтирмайди. Оқибатда, қуёв кучишлатишга ҳаракат қилганда жанжал-можаро бўлиб, янгигина қурилган оила бўзилади. Бу албатта, фожеа. Бироқ у ҳаётий воқеа ҳамдир.

Оила қурмоқчи бўлганларнинг ёшлари бир-бирига мутаносиб бўлиши ҳам муҳимдир. Физиологик жиҳатдан олганда қиз болалар эртароқ балоғатга етади ва бу ҳолни алоҳида ўзгаришлар билан бошлариди.

М.Йўлдошев руҳшўнос оли.

— Ая, ёзилгим келаяпти. Ўз ёғига қовурилиб турган аёл болакайнинг қўлини итариб ташлади:

— Бор, опангга айт!

Болакайнинг лаблари чўччайди ва титраб-қақшаб ташқарига чиқиб кетди. Орадан кўп ўтмай алланечук гайри-табиий чинқирик эшитилди. Холисхон қандай қилиб ҳовлига чиқиб қолганини билмайди, узилган электр сими уралашган боласи кўкариб кетган эди. У жонхўлатда бола-ласига отилди, ток итариб ташлади. Яна отилди, тоқ яна зарб билан ерга улоқтирди!

— Войдод, болажоним! Қўни-қўшнилари юғриб чиқишди, кимдир симни узди...

«Кўзимни очганингми бу, худойим! Эрсиз ўтмас ўтайин, лекин болаларимдан жудо қилма! Ўғлимни эмас, менинг жонимни ол!» — касалхонанинг реанимация бўлими деразаларига тикилганча, юм-юм йиғлаб илтижо қиларди аёл.

Беш куну беш тун... Яшаш учун талпинаётган вужуд ажални енгди. Кўзларини очди.

— Хой опа, ўғлизи ҳушига келди.

— Нима, нима деяпсиз? «Ўғлинг кўзини очди, кўзини очди» гурс-гурс ураётган юраги, зинаполярдан қушдай енгиллик билан кўтарилаётган оёқлари шундай дерди, лаблари такрорлади. Реанимация эшигини журыатсиз тақиллатди, ахир, оғирхона аталмиш бу бўлимга ҳеч кимни киритишмайди.

Қўлини эшик тугмасига чўзди.

қўйганча, ўша саволни такрорлардинг:

— Дадам қани?

Иситма ташналиги кичкина вужудинга азоб бера бошларди. Шунда жуда узоқ-узоқлардан сенга табиий машина сигнали эшитиларди. Ана, даданг қўлида пиёла сенга сув келтиряпти. Сен унинг бағрига отиласан, сув тўкилиб кетади.

Дилбар 8-синфни тугаллагач, қўлига шаҳодатномасини олди. Ўқишни яна давом эттириш, олий ўқув юртига кириш нияти бор эди. Аммо ота-онасининг кенжа фарзанди бўлгани учун улар «қўзим тирикчилигида сени ҳам уй-жойингни, тинчингни қўриб оёқ узат», дея уни холи жонига қўймадилар. Узун бўйли, қора қош, қирқ кокилли Дилбарнинг бўйи-бастини кўрганлар гўзаллигига, қоматига сўқилган қарамаддан ўтолмасди. Унинг ҳаёси, ибоси, тенгқурлари орасида қимтинибгина юришлари ҳуснига-ҳусн қўшарди. Шу боисданми эл оғзига тушиб, совчилар тинчлик бермайдик ўйди.

Айниқса холаси Холпошша беш қизингни ҳам бегона қилдинг, Дилбарни ўғлимга берасан, деб остонасини тешиди.

Холасининг ўғли Элдор Тошкент Медицина олийгоҳининг 4-курсда тахсил оларди. Дилбар

Холпошша хола «ипи қаерда бўлса, игнасини ҳам шу ерда бўлади» деб Элдорни кўярга қўйиб Дилбарни бирга олиб кетишга ундарди. Хуллас, Элдор Тошкентга бориб квартира топади, олиб кетадиган бўлди.

Орадан икки ҳафта ўтгач, Элдор ваъда-

фозда бошида айланиб учар, чирқиллаб қарғарди. Сен эса мунча бағритош экан-а, деб ўйлардинг-у, даданг бағридан чиққинг келмасди. Ана, аёл чумчүкни ҳайдай-ҳайдай сизлар томон кела бошлади. «Кетманг, дада».

Бегона аёл дадангни қўлидан ушлаб олиб кетди. Улар секин кетишарди, сен эса юғриб ҳам ета олмасдинг.

«Дадамни беринг, опа, дадамни беринг». Хансирганча қўлларингни чўзиб илтижо қилардинг...

«Дадажонимни беринг, дадамни беринг».

«Биз яхши яшардик, севишиб турмуш қурганмиз. Кейинги пайтларда ҳуда-беҳудага рашк қилаверадиган бўлиб қолди. Иш юзасидан ҳам аёллар билан гаплашолмасдим. Нечтаси билан юлшмади, дейсиз. Ахир, жонимдан тўйдим, чикдим-кетдим».

— Севганидан рашк қилгандир.

— Унинг қилиқлари рашкдан ҳам ўтиб турарди.

— Мана, сиз уйланиб олибсиз. Холисхон ҳам ёш, тоқ ўтмаса керак бир умр. Демак, Лазизбек билан Ҳаётхоннинг борар жойи ҳам етимхона экан-да?

— Болаларимни ҳеч қачон етимхонага бермайман. Менга қаранг, ўша билан ярашгин демоқчимисиз? Ярашмайман, ёзсангиз ёзаверинг!

сига вафо қилиб, икки чамадон юк билан Дилбарни Тошкентга олиб кетди. Бу орада Дилбарнинг тўрт ойлик ҳомиласи ҳам бор эди. Яна Холпошша холанинг гапи билан қўзи ёришига яқин қолганда қишлоққа қайтиб келди. Қўчқордай ўғил қўрди. Элдор тугруқонага ҳам келмади, табриқлаб бир энлик хат ҳам ёзмади. Дилбарнинг назаридан Элдор кун сайин ундан узоқлашиб кетаётгандай бўларди. Қайнонасининг ўта меҳрибончиликлари уни зериктирарди. Дилбарнинг акиси иш билан Тошкентга бориб, бир ҳамқишлоғини учратиб, Элдор бошқа бир қиз билан ўша квартирада бирга яшаётганлигини айтиб келди. Бу гапни Дилбардан сир тўтандилар. Ўғилчиси беш ойлик бўлибдики, Элдордан дарак бўлмади. Дилбарнинг бирдан-бир овунчоғи, қувончи жажжинаси бўлиб қолди.

Бир кун почтани Дилбарнинг қўлига хат бериб кетди. Дилбар шоша-пиша хатни очиб ўқиди.

«Салом ойижон! Дилбарни мен бошқа алдаёлмайман. Жавобини берингизлар. Мен бошқа қиз билан бирга яшайман. Биз бир-биримизни севадим. Мени кечиринглар. Биз қиянда фарзанд ҳам қўрамиз».

Салом билан Элдор. Дилбар бу ерда энди ортқича бир сония ҳам туролмаслигига ақли етди. Овози борча ўқириб-ўқириб йиғлади. Қайнона, қайнотаси ҳам ўзларини айлдор санаб, Дилбарни опатишга сўз тополмадилар. Дилбар эса бешидан боласини ечиб, йиғлаганича чиқиб кетди...

Одил суд ҳам қонуний никоҳдан ўтмаган

деб, мол-мулкни бўлиб бермади. Ўғилчасига ҳам туғилганлик гувоҳномасини ололмади. Туман ЗАГС бўлими мудирасига йиғлаганча дардини тўқди. Ўз фамилиянгизга олсангиз, берамиз дейишди. Дилбар рози бўлмади. Ўғли катта бўлса мени отам ким деб сўрамайди, ахир. Бирга яшамасаларди, Элдорни фамилиясига олишим керак деб қирмаган эшиги қолмади. Онаси билан қайнонасининг қариндошлик иллари ҳам чирт узилди. Опа-сингил юз кўрмас бўлиб кетишди. Дилбар кечалари мижжа қўймай чиқади. Қўлида Элдор билан бирга тушган сурати. Эғнидаги оппоқ қўйлаги қора тақдири, қисмати учун кийдирилгандай. Видео-кассетадаги ўйин-қўйилар, меҳмону меҳмонларнинг қаҳ-қаҳалари «қўзи кўр» Дилбарнинг устидан қалаётгандай эди, унинг назариди.

Қабулимага келган Дилбарнинг дардига, кўз ёшларига озгина шерик бўлиш ниятида унинг тақдирини қиларгадир сабоқ бўлсин деб оқ қорозга туширдим (Илтимосига қўра исмлар ўзгартирилди холос). Ҳаёт остонасига қадам қўяётган гулгун чечраларга қарата қонуний никоҳдан ўтмай туриб чимилдиққа қирманг, деб аюханнос солгим келди. Қизларжон, Сиз севиш, севилиш ва ўз тақдирингиз, бахтингиз учун қуралиш ҳуқуқига эгасиз, ўз ҳуқуқингизни унутманг, қимларингизди шоша-шошар ўйларига ўзлингизни қурбон қилманг.

Қурабо Аллаёрова, Самарқанд вилояти Чеклак тумани ҳокимининг ўринбосари, хотин-қизлар қўмитаси раиси

бўлгунча келин билан қўвнинг сегини санаш билан овора бўлишди: «қўвнингидан шунча буюм келибди, келинникидан шунча сеп борибди...» Афсуски, олтин тахтан дахт яратиб бўлмаслигини баъзан унутиб қўямиз.

Қўвни пайгамбарлар сийлаган дейишди. Илгари қўв жўралари билан қўвнавқарлик келганида унга чопон кийгизилган. Ҳозир баъзи бир босар-тусарини билмай қолган юртдошларимиз бу анъанани ҳам ўз ҳо-ҳаваслари йилида ўзгартирмоқдалар. Улар қўвларининг бўйига тилла занжирлар олиб қўйишмоқда, автомашина қалитини тутқазмоқда.

Келиннинг дугоналари ёр-ёр айтишди билмаганларидек, янгалашларимиз ҳам баъзан икки оғиз келинсаломларни элпаб айтолмайди-лар. Салом солинаётган одамнинг феъл-атвори-рига мос келадими, йўқми, буниси аҳамиятсиз, бир хил қолганди келинсаломлар ҳаммага бирдек келинлаверади. Яқинда бир зиёли хонадонда келинсаломда иштирок этдик. Келиннинг қайнотаси бошида шляпаси, қўлида папкаси, бўйинда бўйинбоғ, хуллас, зиёли киши эди. Янгалар унга шундай салом айтишди:

Уху, уху йўталган, Офтобасини кўтарган, Ҳассасига таянган, Қамқирини аяган Қайнотасига салом...

Бунга изоҳнинг ҳолати бўлмаса керак?!

Дилором ИСМАДИЕВ

Гулистон шахри

Баланд бўйли, мўйлаблари ўзига ҳўб ярашган, келишган йигит кабинетдан чиқди-ю, кетди. Ортидан юғурдим. У коридор ўртасига етиб қолган эди.

— Бегуноҳ гўдакларнинг увовли Сизни бир кун тутайди, — кичқирдим алам билан. Холбукчи, ҳозиргина деразага ўтириб олиб, дадасининг машинаси ўтишини пойловчи болалари ёнига қайтишини ёлвориб сўрамоқчи эдим. Болалар ҳаққи-хўрмати тик қўчиб сўрамоқчи эдим.

Мулоҳаза қилиб кўрсам, пароканда оиланинг бошини қовуштириши мумкин бўлган ягона бир Инсон бор экан. Зора ўша аёлга шоирнинг қуйидаги сатрлари орқали ёлборишларим етса:

— Қўлларим кўксимда, бетинч, бетоқат, Таъзимлар қилурман сенга ушбу дам.

У — менми, у сенми, ким бўлма, фақат Сенга инсоф берсин, учинчи одам!

Махфуза УСМОНОВА

— Тўкилса майли, сиз кетмайсизми? Даданг негандир жим, юзларингдан ўпади-ю, кўзларингга қаролмайди.

— Дада, энди кетмайсизми? Сочларингни силайди-ю, ўзи жим.

— Сизни ҳар куни кутамиз. Машинангиз ўтадиган вақтини пойлаб боғчадан чиқамиз. Ҳаётхон машинангиз кўриниши билан йиғлайди, «Дадамга борама» дейди. Мен ҳам йиғлагим келади-ю, йиғламайман.

Сиз мени яхши кўрасиз-ку, дада. Нега машинангизни тўтатмайсиз?...

— Сизни соғиниб кетдик... Шу пайт дадангни кимдир қақиради. Бегона С.р аёл! У улкан дарахт остида ўқрайиб турарди. Даданг унинг ёнига бормагани учун аччиқ билан

қўйганча, ўша саволни такрорлардинг:

— Дадам қани?

Иситма ташналиги кичкина вужудинга азоб бера бошларди. Шунда жуда узоқ-узоқлардан сенга табиий машина сигнали эшитиларди. Ана, даданг қўлида пиёла сенга сув келтиряпти. Сен унинг бағрига отиласан, сув тўкилиб кетади.

дарахт шохини силкиди. Шохдаги қуш ини бўзилиб, ҳали тук ҳам чиқмаган полапон ерга тушди. Она чумчүк чирқилганча боласининг теварагига чарқ урарди. «Э, чумчүкчани эзворманг», кичқирдинг аёлга. Аммо у сенга ҳам, оёқчалари осмондан бўлиб ётган полапонга ҳам парво қилмай, ҳамон дадангни қақирарди. Она чумчүк аёлнинг кўзларини ўйиб олгудай ал-

— Мана, сиз уйланиб олибсиз. Холисхон ҳам ёш, тоқ ўтмаса керак бир умр. Демак, Лазизбек билан Ҳаётхоннинг борар жойи ҳам етимхона экан-да?

— Болаларимни ҳеч қачон етимхонага бермайман. Менга қаранг, ўша билан ярашгин демоқчимисиз? Ярашмайман, ёзсангиз ёзаверинг!

— Болаларимни ҳеч қачон етимхонага бермайман. Менга қаранг, ўша билан ярашгин демоқчимисиз? Ярашмайман, ёзсангиз ёзаверинг!

— Болаларимни ҳеч қачон етимхонага бермайман. Менга қаранг, ўша билан ярашгин демоқчимисиз? Ярашмайман, ёзсангиз ёзаверинг!

Алишер Навоий номидаги Давлат мукофотида номзодлар
Усмон АЗИМ

Бугун англаб етдим чирим маъносин

Шул сабаб боргай Гүрүгли
«Оҳ» уриб ёт устига,
Тилларимда мўлдил савол
Жавобларим лолдир, нетай,
Кечса асрордин жаҳон
Юк ўлгай исқот устига.
Қайта-қайта айтса ҳам
Одамзотга бир жавоб,
Ҳақ зиёсин қайт эта —
Боргай зулумот устига.
Мени тинглаб, эй, дўстким,
Мастликда сарсон йиглама —

Бу кўнгил чалгай мени
Нохун уриб дод устига.
Қисматим ўзга маним —
Усмонлигимда қолмадим,
Бул умр барпо — ажаб! —
Даҳшатли ҳайҳот устига.

Йўлбарс магар ташланса —
қўрқма.

Илон чакса олма хавотир.
Бўри қувса тизингни букма —
Гайри бир ҳол бўлмади содир.
Мунча юксак айлаган парвоз
Мусичами? Даҳшат-ку турқи!
Сен ундан қўрқ... Ва яна ноҳос
Ириллаган қўёндан қўрққин.

Қисматнинг тили ўзга —
Тушунқисиз неدير деди...
Юрагимнинг ортидан
Дарбадар кетсам эди.
Пайғамбарлар кўпайган,
Довдираган дунёдан —
Юракнинг етагида
Ўтсам эди пиёда.
Гулхан ёқиб руҳимга
(Танграм, бир нуқтам порлоқ!),
Тинч суҳбат қурсам эди
Ўзим билан иттифок.
Ўтмиш кўчаларида
Юрак этса савҳат —
Ханжар санчмаса эди
Ор-номусли диёнат.
Қулоғимда жаранглار
Минг амрнинг хандаси...
О, кошки, бўлсам эди
Фақат танграм бандаси.

Ёлғизлик элtdими ботин сеҳрга,
Ёхуд дилга етди баҳорги олам —
Яшил навдаларга боқиб меҳрда,
Баҳорни авайлаб — йиглади одам.
Дунёни бузмасдан йиглади беун,
Бетитроқ — кўнгилга бериб ихтиёр:
«Худойим, ижодинг бунчалар бутун,
Бирга нафас олган юрак бахтиёр.
Гоҳо ўзим билан, ўзга билан гоҳ —
Дунёнгни билмасдан — баҳслашдим
ўжар.

Кўзим ёшли чоғда, парвардигоро,
Заррамни қолдирмай олсанг-чи
ўлжа.
Яратган дунёнгнинг ташвишларида

Нега мен тўлгондим,
Нега тўлгондим?
Қат-қат уйқулардан
Мудом уйгондим.

Нега мен шеър билан
Санқидим тун-кун? —
Ўзимнинг руҳимни
Учирмоқ учун.

Емириб турмаса
Агар жонни дард,
Одам сўнғак аро
Гўшдан иборат.

Нега мен йигладим,
Нега йигладим?
Руҳимда бир тутқун
Қушни тингладим.

Нега мен сокинман,
Нега мен сокин,
Бугун англаб етдим
Умрим маъносин.

Вужудим қафасин
Этганда барбод
Тушундим — қафаслар
Теграмда бот-бот.

Қиёмат! Фарёдим
Юракдан ўтди —
Яшинли — яшилми? —
Фалақдан ўтди.
Етди юлдузларга,
Чоҳларга етди,
Ўзга дунлардаги
Доғларга етди.
Қиёмат кунидай
Дунё кўзинган —
Фарёдим — беомон —
Етди ўзимга...

Дема, кўнди бу кўнгил
Бир мангу исбот устига.
Англағил, нечун Қуръон
Тушмишким Таврот устига.
Пою пиёда бордим
Пойида қолдим мудом —
Ҳақ ўзин олди шитоб
Минг турфа Фирот устига.
Оҳ, сирким очилмагай,
Бир жонни сарсон кўрмайин —

Дераза

«ҚУЛОҚСИЗ» ЁШЛАР

Кейинги йилларда ёшлар ўрта-сида қулоққа тутиб мусиқа тинглайдиган магнитофо—аудиоплейерлар урф бўлиб бормоқда. Парижлик таникли отоларинголог Жан-Франсуа Бушенинг фикрича, плейерни узлуксиз ёки узоқ муддат эшитиш қулоқ пардасига зиён етказар экан. «Оқибатда, — дейди доктор Буше, — ёшлар орасида «қулоқсизлар» кўпайиб бормоқда».

ХОЛМС БИЗ БИЛАН

Швейцариядаги Райхенбах шаршараси яқинидаги Майринген шаҳарчасида Шерлок Холмс музейи бор. Шу ерда сэр Артур Конан Дойлнинг адабий қахрамониغا ҳайкал ҳам ўрнатилган. Унда Холмс яна бир жиноятни фоз эйтиш устида бош қотираётгандай ўйчан кийёфада ўтиргани акс эттирилган. Майрингенликларнинг изкуварлар изкувари Шерлок Холмсга бундай эҳтиромининг сабаби бор. Изкувар ҳақидаги новеллаларни ўқиганларнинг ёдида бўлса, жиноятлардан бирининг изи Холмсни мана шу шаҳарчага етаклаб келади.

ЛЕЙТЕНАНТНИНГ АФСУСИ

Шўро армиясининг кичик лейтенанти Виктор Ильин 1969 йилда Л. Брежневга суиқасд қилиш ниятида Қизил майдонда ҳукумат машиналари кортежини тўппончадан ўққа тутган эди. Шундан кейин у 21 йил давомида Қозон ва Санкт-Петербург шаҳарларидаги руҳий касалликлар шифохоналарида қучайтирилган режим остида сақланди. Ҳозир Ильин Санкт-Петербургда истиқомат қилаяпти. Яхшигина квартираси бор, нафақаси ҳам бугунги кун учун ёмон эмас. У ўшанда адашиб космонавтлар ўтирган машинани ўққа тутганидан ва бегуноҳ шофёрнинг ўлимига сабаб бўлганидан афсусланади, холос.

БИРОВГА ЧОҲ ҚАЗИСАНГ...

Челябинсклик ишбилармонлардан бирини «ушлаш»нинг ҳеч иложини қилолмаган рекетчилар аввал унинг уйида портлаш уюштиришди. Бу ҳам натижа бермагач, ишбилармоннинг машинасини портлатишди. Лекин яна омадлари келмади. Бу пайтда «ўлжа»лари дўконга кириб кетган эди. Оқибат шу бўлдики, портлаш натижасида рекетчилардан бири оғир жароҳат олиб, шу ернинг ўзида жон берди.

ЎҒРИ ҚАРИСА...

Бошқирдистондаги Иванково қишлоғи черковининг попи ёшлигида ўғри бўлганми, ёки йўқми, бунисини худо билади. Аммо у қариганда «айниди». Одамларни покликка, эзгуликка чорлаши керак бўлган поп сўнгги икки йил ичида черковдан ўн беш миллион рубллик икона ва бошқа буюмларни, одамларнинг эҳсонларини «гум» қилибди. Энди у черков суди олдида жавоб беради.

Хорижий матбуот хабарлари
асосида тайёрланди

Мен сени кўрмасдан яшадим.

Бироқ

Боғларнинг ям-яшил ёнишларидан
Бугун уфурасан руҳимга титроқ.
Кўрсата олмайман (ўзинг чексиз
кўз!)

Адашган умрнинг сарсон изини.
Келаётган кунларга айтиб ширин
хўш,

Сенга кўшилиман ҳозир узилиб...

Ўтлар кўз олдида титранар ўсиб,
Бўлутлар томчида етар бошига —
О, яна қанчадир айтмаган сўзи,
О, қанча сўзлари кўзин ёшида.
Дераза ортида баҳор — мукаммал.
Инсон Яралмишнинг энг чала жойи
Худди бутун каби турар бу маҳал—
Баҳорга боқару йиглар:

«Худойим!»...

Барглариинги тарорим йўқ —

Шамолликдан жудодирман.

Бевазник тандин кетди —

Бу ҳолликдан жудодирман.

Боғим маним — яшиллим,

Тирикчим, моҳиятим —

Сўйла, умрим қайга етди?

Ниҳолликдан жудодирман.

Кечма бул лойқа ҳолимдан,

Дарёлик беихтиёрликдир,

Ҳар қуйкамда ҳаёт бор, гар

Зиллоликдан жудодирман.

Шохларингда мезон каби

Бир паришон хитоб ўлдим,

Бу савдои муҳаббатда

Саволликдан жудодирман.

Боғим маним, сенингсиз, оҳ,

Доҳилдирман биёбонга —

Саргаюрман бир алафдек,

Камолликдан жудодирман.

Шамолликка рухсат эт... Эй!

Озодлик суҳбатим ўлсин —

Азалнинг ёзмиши — девор

Аъмолликдан жудодирман.

ЛЎЛИ ҚЎШИҒИ

Бизнинг отга керак эмас

На қамчию на жилов:

Аравани тортаверсин —

Ўз эркида бу бедов.

Олам сирин ўқиб турсин

Ой — ўн кунлик талаба.

Кетаверсин шалдир-шулдир —

Тўхтамасин арава.

Ёзда йўлни чангитсин от,

Баҳор чоғи тойисин.

Мен «оҳ» уриб қўшиқ айтай —

Дунё кўнгли бойисин.

Шод чоғларим қўшиқ айтмоқ

Дилга эрка ўйиндир.

От эркида менинг эрким —

Бу кенг дунё уйимдир,

Ўзга қўшиқ айтмоғим бор,

Ғамим бўлса зиёда:

Қайга борса, отнинг хуши —

Уйим йўқдир дунёда.

МИЖОЗИНГИЗНИ БИЛАСИЗМИ?

Ўтмишимиз тиббиётида ҳар қандай тахсис, даволаш ва тахсислар мижозга асосланган ҳолда талқин қилинган. Мижоз ўз моҳиятига кўра нихоятда улкан қамровга эга бўлган, табиийки, ҳар қандай табиб ҳам уни тўлалигича ўзлаштириб, ўз амалиётида қўллай билмаган. Натижада хасталикларни даволашда табибларга омад бирдай қулиб боқавермаган.

Ҳозир табиблар орасида ҳам мижоз тушунчаси ҳақида муҳолифлар фикрлар бўлган. Жумладан, аллома бобокалонимиз Ибн Сино хазратлари «Тиб қонунлари»да мижозга шундай таъриф берган: «Вужуддаги унсурлар ўз қувватлари билан бири-бирига таъсир қилишлари оқибатида бир кайфият вужудга келади. Ана шу кайфият мижоздир. Унсурлардаги кайфият тўрт хил: иссиқлик, совуқлик, ҳўллик ва қуруқлик».

Ҳўш, бутунги кун медицинаси нуқтаи-назари билан қаралганда мижоз нима? Мутахассис нигоҳи билан қарайдиган бўлсак, мижоз бу — индивидуаллик, яъни алоҳидаликдир. Тиб намояндаларининг илмий, адабий меросларида битиб қолдирилганидек у уч-тўрт ёки, етмиш хил эмас, балки ҳар бир инсонда ўзига хос вужуднинг ички иқлими билан ифодаланади. У ақсарият ҳолларда жуда кичик сифатий ва миқдорий тафовутларга эга бўлганлиги учун айрим одамлар табиатидаги ўзаро фарқларни англаб етиш жуда вужуднаблик туғдиради. Фақат конкрет ҳолда инсоннинг моддий танаси ва руҳий моҳиятини тўла англаб етгандагина унинг мижози ҳақида тўла тасаввурга эга бўлиш мумкин.

Таассуфлар бўлсинки, узоқ йиллар мобайнида табобатда мижоз тушунчасига етарлича эътибор қаратилмади. Табобатда ҳар бир беморга унинг хасталиги тури, даражаси, босқичи, оғир-енгиллиги ва асоратларидан қатъий назар индивидуал, яъни алоҳида ёндашиш лозимлиги эътиборга олинмади. Шахс моҳияти ва ички иқлимидан қатъий назар бир хил андоза-

га солиб даволанди. Ўз мижозини англаб етмаган одамлар овқатланиш ва кийинишда кўрсатмалар ва монеликларга етарли эътибор бермадилар, натижада халқ орасида ҳар хил аллергия ҳолатларга мойилликлар, сурункали хасталиклар кўпайди.

Инсон вужудида мижозни таркиб топтиришда асосан тўрт унсур ўрин тутди. Улар қон, сафро (ўт), балғам, яъни қуюқ шилимшиқ, ҳамда савдо—сўвсимон суяқликдир. Ҳар бирининг вужудда голиб келиши маълум бир таъбиби шахсни таркиб топтиради. Қизикқон, тиниб-тинчимайдиган, асабийроқ, тана ҳарорати меъёридан юқориюқ, ранги қизил одамлар вужудида қон голиб бўлади. Ҳақимларнинг эътирофи етишларича, булар иссиқмижоз, илмий-тиббий тилда сангиниклар деб юртилиди. Бундай шахслар бош оғриғи, оғизнинг чўчмал бўлиши, вужуди оғирлашиб, юрак ўйноғига мойил бўлишади. Бадаанда қоннинг галаёнга келганлигидан далолат берувчи бундай ҳолатларда беморга асло иссиқ мижозли овқат ёки дори-дармонлар бериб бўлмади. Сафронинг мижози қуруқ бўлиб, у голиб келган одамлар илмий физиологияда холериклар деб айтилиди, бундай шахслар тез-тез оғизнинг аччиқ, шўртрак, бўлиб қуришига, бадани сарғайиб, соч-соқолнинг эрта тўкилишига, ўнг биқини оғирлашиб бесабаб ваража тутишига, овқат ҳазмининг ёмонлашувига мойил бўладилар. Табиийки, бундай шахслар танада сафрони, яъни қуруқликни кўпайтирувчи таомлардан тийилганлари, қуруқ мижозли кийим-кечакни киймаганлари маъқул. Бадаанда балғам голиб келган одамлар флегматиклар деб аталади, бундай шахслар оғир-вазмин, дунёни сув босса тўпигига чиқмайдиган, секин ҳа-

ракат қиладиган бўлади. Флегматиклар оғизнинг нордон ва ачқимтир бўлишига, эрталаблари маза сезишининг ёмонлашуви, қовоқларнинг шишинқиришига, бўғимлар оғриғига мойил бўлишади. Табиийки бундай шахслар совуқликни оширувчи таом, иқлим ва кийимлардан тийилишлари шарт. Бадаанда савдо голиб келган кишилар меланхоликлар деб аталади. Улар мудом алғов-далғов ҳаёллар билан юриб, ҳамма нарсадан норози бўлаверадиган кимсалардир. Вужудда савдонинг галаёнга келишида бош тез-тез айланиб, ҳуддан кетиш, бесабаб тушқунликка берилиш, кўз олди қоронғилашиб қулоқ шаниллаши, алоқ-чалок тушлар кўриш, хотира ва фикрлашнинг эрта йўқолиши қайд этилади. Бадаанда ҳўлликни оширувчи таом, иқлим ва кийимлар бундай ҳолларда қони зиёндир.

Бугдой нон — иссиқ ва совуқ, озиқлиги бисёр, қони тозалайди. Тош ва ел ҳосил қилиши мумкин. Арпа нон — совуқ ва ҳўл, иссиқ мижоз одамларга соз. Ошқозон оғриғига дуч қилиши мумкин. Ҳалво билан қўшиб еса зарари бартараф бўлади. Зорора нон — совуқ ва қуруқ. Сийдик ҳайдаб иситма туширади, аммо қийин ҳазм бўлади.

Ҳовуз суви — совуқ ва ҳўл, таом ҳазмини яхшилайдиган, кўп ичса ични бузади. Муз ва қор суви — совуқ ва қуруқ, иссиқ мижозлиларга ва жигари хасталарга соз. Ични суриши мумкин. Булоқ суви совуқ ва қуюқ, иссиқ мижоз ва жигари хасталарга соз, асабни бўшаштириши мумкин. Қайнатилган сув — иссиқ ва ҳўл, ични юмшатиб, меъдани тозалайди, ҳазмини ёмонлаштириши мумкин.

Гуруч — совуқ ва қуруқ, қувватни оши-

риб, меъдани яхшилайдиган, қуланжи бор одамларга зиёндир. Нўхат — иссиқ ва қуруқ, шахватни кўпайтиради, буйрак ва қуруқ оғриғини келтириб чиқариши мумкин. Ловия — иссиқ ва ҳўл, сийдик ҳайдаб семиртиради, кўришни ёмонлаштириши мумкин.

Қўй гўшти — иссиқ ва ҳўл, соғлом одамга яхши, иссиқ мижозлилар учун зарур. Эчки гўшти мўтадил, тез ҳазм бўлади, қуланж ҳосил қилиши мумкин. Мол гўшти — совуқ ва қуруқ, меъдани мустаҳкамлайди, савдо ва шиш пайдо қилиши мумкин. От гўшти — иссиқ ва қуруқ, қони кўпайтиради, бавосилни келтириб чиқариши мумкин. Товуқ гўшти — мўтадил, уруғни кўпайтиради, қоврилган баллиқ — совуқ ва ҳўл, қувватни оширади, уйқу-сизликни келтириб чиқариши мумкин. Думба — мўтадил, уруғни кўпайтиради, меъдани бўшаштириши мумкин.

Шакар — иссиқ, буйрак ва қовуққа фойдалидир, сафрони кўзгатиб, чанқатиши мумкин. Беҳи шарбати — совуқ ва қуруқ, меъдани қувват қиладиган, томоққа зиёни бор. Олма шарбати — мўтадил, юракка қувват беради, сафрога зиёни бор. Анор шарбати — мўтадил, юрак ва жинсий безларга қувват беради, сафрога зиёни бор. Лимон шарбати — совуқ ва қуруқ, сафрони сўндириб, иштаҳани очади. Совуқ мижозлиларга зиён.

Ипақдан тикилган либос — иссиқ, терини юмшатиб семиртиради, аъзоларни нозиклаштириши мумкин. Пахтали кийим — иссиқ, танани мустаҳкамлайди. Жун либос — иссиқ, танани дағал қилиши мумкин.

Баҳор ҳавоси — мўтадил, ҳамма учун фойдали. Ёз ҳавоси — иссиқ ва қуруқ, баданини қуруқлаштиради. Ҳазм аъзоларига зиёни бор. Қуш ҳавоси — совуқ ва қуруқ, иссиқ мижозлиларга созди. Қиш ҳавоси — совуқ ва ҳўл, ҳазм қувватини ошириб, балғамни кўпайтиради.

Алижон ЗОХИДИЙ

ШАБРИКЛАЙМИЗ!

Азиз РУСТАМ ака!

Сизни 8 октябрь — туғилган кунингиз ва навқирон 23 ёшингиз билан қутлайман. Сизга узоқ умр, бахт-саодат тилайман. Илоҳим неки ниятларингиз бўлса барчаси ижобат бўлсин. Худойим умрингизни узун, ризқингизни улғу қилсин.

СОҲИБА
ТОШКЕНТ ШАҲРИ

Хурматли НИГОРА, ЗУҲРА, ва МАҲКАМ ака,
— ИБРОҲИМ ака, МАЪМУРЖОН!

Сизларни туғилган кунларингиз билан табриклаймиз. Яратгандан тан сийҳатлик, узоқ умр тилаймиз.

ИСМОИЛ, ИСРОИЛ

Ўғлим Бахтиёржон УМАРОВ!

Сизни 1 октябрь — таваллуд кунингиз билан табриклаймиз. Сизга соғлиқ-саломатлик, яхши ўғил-қизларнинг отаси бўлишингизни Оллоҳдан тилаб,

АЛИМУҲАМЕДОВЛАР НОМИДАН ҚАЙНОТА ВА
ҚАЙНОНАНГИЗ

ТАДБИРКОРЛАР, КОРХОНА, ТАШКИЛОТ ВА ФИРМАЛАР ВАКИЛЛАРИ, ФУҚАРОЛАР ДИҚҚАТИГА!

«Оила ва жамият» газетаси кўп нусхада, бутун республика бўйлаб тарқатиладиган мухлисларга бой оилавий ҳафталик газетадир. Шунинг учун сиз реклама, эълон ва билдирувларингизни «Оила ва жамият»да чоп эттирсангиз, тезда ишингиз юришиб, ўзингизга ишончли шерик ва ҳамкорлар топишингиз мумкин.

Биздаги нархлар сиз ўйлагандан ҳам анча арзон.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй, 6-қават, 605 ва 609-хоналар ёки Амир Темур кўчаси, 1-тор кўча, 2-уй «Матбуот тарқатиш уюшмаси» ассоциацияси биносидан (мўлжал Олой бозори).

Телефонлар: 36-56-52; 34-86-91.

ОИЛА

48 ЁШДА

Тошкент вилоятидан, ёлғизқўл, камтарин, меҳнатсевар, оқ-кўнгил, олий маълумотли ўқитувчи. Зарарли одатлардан холи. Уй-жойли, иқтисодий тўла-тўқис. Оилам, уйим-жойим дейдиган меҳрибон бир муслима билан оила қуриб, қолган умрини у билан тинч-тотув, бахтли-саодатли яшаб ўтишини истайди.

«Оила-467»

32 ЁШДА

Самарқандлик, кўзи ожиз, ақлли, тушунган, самимий йигит. Касби — олий маълумотли ўқитувчи, топармон-тутармон. Оилали бўлиш ва келгуси умр йўлдошини эъозлаб яшаш, шириндан-шакар фарзандлар вояга етказиш ягона орзуси.

«Оила-468»

ТАШАККУРНОМА

Яқинда қизим Зилоланинг оёғига яра чиқиб анча азобланди. Тезда участка шифокори Надимованинг йўлланмаси билан 14-шаҳар болалар шифохонасига олиб бордим. Бизни навбатчи врач Татьяна Борисовна илиқ кутиб олдилар ва биринчи ёрдам кўрсатиб, шифохонанинг жарроҳлик бўлимига ётқиздилар.

Тез орада қизим тузалиб, ўзини жуда яхши ҳис қила бошлади. Албатта, бу ўз-ўзидан бўлгани йўқ. Бунда палата шифокори Дилшоджон Бердиевнинг хизматлари жуда катта бўлди. Дилшоджон иш фаолиятини яқиндагина бошлаганига қарамай, беморларга нисбатан қуноқчилиги, касбини чин дилдан севиши туфайли беморлар қалбидан чуқур ўрин олмоқда, барчанинг ҳурмат-эътиборига сазовор бўлмоқда.

Шунингдек, Норбўта Қурбонов бошчилик қиладиган бўлимнинг барча-барча шифокорларига мен кўпчилик беморлар ва шахсан ўз номимдан миннатдорчилигимни билдираман.

Уларнинг масъулиятли, аммо шарафли ишларида улкан зафарлар тилайман.

Тиловат СОАТОВА

•Билиб қўйган яхши

УЗОҚ УМР КЎРИШ СИРИ

100 йил умр кўришни хоҳлайсизми? Бунинг учун қуйидаги маслаҳатларга амал қилсангиз кифоя:

— уйқучиликдан сақланинг, узоқ яшаш учун эрта туришга одатланиш керак;
— кўп овқат еманг, зеро

семизликни қўй кўтаради;
— ижтимоий ҳаётда фаол бўлинг, айниқса, нафақага чиққанингиздан сўнг уйга қамалиб олманг;
— имкон қадар дори-дармонларни камроқ қабул қилинг;

— «касал бўлиб қолсам-а», деган совуқ хаёлларга борманг;
— чекишни ташланг, сигареталардан узоқроқ юринг;

— албатта, қизиққан нарсангиз бўлсин;
— кўпроқ суюқ ичимлик, яхшиси сув ичинг;
— ҳар куни банан енг (у олмадан кўра фойдалироқ);

— ҳаётдан лаззатланишни ўрганинг;
— кайфиятингиз ёмонлашганда жисмоний меҳнат билан шуғулланинг;
— аччиқ кофе ичманг,

чойнинг ҳам кучсиз қилиб дамланганини ичган маъқул;
— чарчоқни енгиш учун ярим соат ванна қабул қилинг;

— ҳар куни бир вақтда ухлагани ётишга одатланманг. Вақти-вақти билан ярим тунгача телевизор кўринг, меҳмонга боринг ёки ўзингиз меҳмон чақиринг;
— уйингизда электрни тежашга ҳаракат қилманг. 150 ваттли лампочка нафақат уйингизга, балки ҳаётингизга ҳам ёруғлик олиб кириши шубҳасиз;

— яхши дўстларнинг бори яхши. Улар ишингиз юришмай, таъбингиз тирриқ бўлганда кўнглингизни кўтаради.

Мабодо, сиз юз ёшга киришни истамасангиз, марҳамат, бу маслаҳатларга амал қилмай қўя қолинг.

Қуйидаги тест сизга фарзандингизнинг мактабдаги кайфияти, юриш-туриши ҳақида, унинг ёлғизлиб қолмаслиги учун нима қилиш кераклиги тўғрисида йўналиш беради. Саволларга «ҳа» ёки «йўқ» деб жавоб беринг.

1. Фарзандингиз мактабдаги воқеалар ҳақида сўзлашни ёқтирмаслигига эътибор бермаганмисиз?

2. Фарзандингиз синфдошларидан кўрқадими?

3. Танаффус пайтида фарзандингиз ёлғиз қолишидан хабарингиз борми?

4. Болангиз ҳамма билан дўстлашишга, синфдошларининг эътиборини тортишга уринадими?

5. Бошқа болалар фарзандингизни ўғирликда айблашганми?

6. Фарзандингизнинг масха-раомуз лақаби борми?

7. Мактабдан қайтишда фарзандингизни болалар камситган, ёки урган пайтлар бўлганми?

8. Мактабда фарзандингизнинг нарсаларини тез-тез тортиб

олишларини, ўғирлашларини биласизми?

9. Фарзандингиз ҳеч бир сабабсиз хомуш ва сиқилиб юрадими?

10. Мактабга борадиган пайт яқинлашганда болангизнинг боши ёки қорни «оғриб» қоладиган одати борми?

Агар сиз ҳеч бўлмаса битта саволга «ҳа» деб жавоб берган бўлсангиз, хабар олинг, фарзандингизнинг мактабдаги ишлари жойидамикан.

3-5 та ижобий жавоб. Фарзандингиз руҳий бўҳронга тушиб қолган. Бошқа болаларнинг ундан норозилигининг сабаби ҳам шунда. У билан ба-

•Катталар учун топшириқ

МАКТАБДА НИМА ГАП?

майлихотир ва бафуржа гаплашиб олинг. Агар вазият сиз ўйлаганингиздан жиддийроқ бўлса, руҳшунос врачга учрашинг.

6-10 та ижобий жавоб. Фарзандингизга ташқаридан кучли руҳий таъсир ўтказишмоқда. Уни бошқа мактабга берганингиз маъқул.

Сўнги устун

«ОЛТИН ҚАНОТ ҚУШЛАР УЧСИН...»

Вашингтондаги Смитсон институтининг аэронавтика ва қои-нотшунослик Миллий музейида «Флайер-1» номли самолёт сақланмоқда. 1903 йил 17 декабрь куни Орвилл Райт мазкур самолётда 2,5-3 метр баландликда 26,5 метр масофани 12 секунд ичида (соатига 48 километр тезлик билан) босиб ўтган.

Овоздан тез учувчи самолётнинг илк намунаси ҳам биринчи бор АҚШда сынаб кўрилган эди. 1947 йил 14 октябрда капитан Чарлз Элвуд Йигер «БеллХS-1» реактив самолётда 12,8 минг метр баландликда соатига 1078 километр тезликда учиб мур-ваффақ бўлганди.

«Кўзга кўринмас самолёт» деб аталадиган ҳарбий самолётларнинг энг тезучари ҳам АҚШ Ҳарбий Ҳаво Кучларига тегишлидир. «Локхид SR-71» номли мазкур самолётда тезликни соатига 3529,56 километрга чиқариш мумкин.

Дунёдаги энг оғир транспорт самолёти «АН-225» (Мрия)дир. Унинг оғирлиги 508 тоннага тенг. Бемалол 150 тоннадан зиёдроқ юк кўтариш қобилиятига эга. Ана шунча юк билан 12 минг метр баландликка кўтарила олади.

Дунёдаги энг митти реактив самолёт «Силвер Буллет» деб номланади. Боб Бишоп (АҚШ) томонидан яратилган мазкур «Кумуш ўқ»нинг оғирлиги 196 килограмм, қанотларининг узунлиги 5,18 метрга тенг. У соатига 450 километр тезлик билан уча олади.

Аризона штатилик тиниб-тинчимас Роберт Х. Стар 1988 йилда «Бамбл би бу» номли бир ўринли митти самолёт ясади. Узунлиги 2,64 метр, оғирлиги 179 килограмм, тезлиги эса соатига 305 километр бўлган мазкур самолёт биринчи учибдаёқ 1312 метр баландликдан қулаб тушган.

«Оила ва жамият» газетаси жамоаси газета муҳбири Дилбар Сапаровага отаси

Авлоқул РАҲИМОВ
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Муассисларимиз:

Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар қўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро хайрия жамғармаси

БОШ МУҲАРРИР:
Абдукарим РАҲИМБЕРДИ

Газетамиз бош ҳомийси:
Ўзбекистон «Матбуот тарқатилиш уюшмаси» ассоциацияси

МАНЗИЛИМИЗ:

700083, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Телефон: 36-56-52, 34-86-91
Алижон САҲАРОВ навбатчилик қилди.
Обуна индекси - 64654
Рўйхатга олиш № 33
Буюртма Г-0591 21597 нусхада чоп этилди. Офсет усулида босилди.
Формати А-3, ҳажми 2 босма табоқ.